

Mittwinterabend 2023-28-12.

Goeieneaovend beste leu. Wat mooi daj d'r allemaole bunt um te luusteren en griezelen rondom Spookverhalen. Wi-j hebt al völle verhalen eheard, want oaver Spoken is heel wat te vertellen!

Mien betoog zal vanaovend bestaon oet 3 gedeelten: Wat klassieke verhalen, dan wat ik zelf heb metemaakt en tenslotte wat kuj d'r noo an doon an dee spokeri-je??

Het is den dag veur Kasmissen. Wi-j schriefft rond het jaor 1853. In 't Zöwent was wer alles onder eloopn. In 't lech van de opkommende maone zag ie flarden van rauwgiezel en spinnenwebben an de struke hangen .Aj verbeelding hadden kon ie d'r een WIT WIEF inzeen! Het was kold en nat. Derk van de Kollenbrander oasen met zienen trekosse deur de slechte binnenweg. Het was zwaor. Het pad was verzadigd met water en hee kwam nauwelijks veuroet! In het Reurlse Brook had hee met ne boer zaken edaone en noo mos e raps op hoes an. Anders kwam e Derk met de beer nog integen. Derk joog op Kasaovend oaveral rond met zien borstelige eaverzwien. Hee jög oaveral rond um te griepen wat neet vaste zit of neet operuumd is. Daorumme moj bietieds alles klaor hebben. Het hekke van de weide moj los laoten zodat Derk d'r neet tegen an vlög en um de beume moj witte strepen trekken, zodat e ze zuut en d'r neet teggen botst. Wee was noo den Derk?

Derk was vrooger ne jager ewest en had op Zundag op jacht ewest in plaats van naor de karke te gaon. Dat was een doorn in het oge van God en den strafte um dan ok met zeekte onder zien vee. Toen wodden e zo hellig dat e zei: God ik

scheet oe doot in den hemel, hartstikke dood en hee stof naor boeten en knalden as ne gek in de loch en noo hef God um verdoemd deur dat hee noo eeuwig deur de loch mot jagen. Hee is noo de anvoerder van de wilde jacht met ne groten geselkop en pearde met hunde en wagens. Met völle geraos jaagt ze deur de loch. Veural at ut stormt moj de ramen en de deuren good dichte holl'n anders hej de hele groep dwars deur 't hoes hen stoeven!

In het Salland is een eender verhaal bekend.

maor dan hef Derk gin everzwijn maor hundjes bie zich. De moraal van dit verhaal is dus: De pröttel opruumen veur Kasmissen, anders gebeurt d'r wat!

Bangemakeri-j is het en niks anders.

Ok in dizze tied gebeurt d'r nog van zulke gekke verhalen. Ik heb het zelf ezeene en met e maakt in Beltrum, in mien oldersshoes.

Verhaal van de kearl zonder kop.

Kiek as mien vader noo neet had laoten zeen an mien breur dat dit gin kearl zonder kop kon weazen, zol d'r zo maor 'n ni-j spookverhaal können ontstaon.

En zo geet 't met völle verhalen...d'r is angst, d'r is ne slimme zeekte, d'r völt völle reagen, d'r is dreugte ,zeuk 't maor oet en leu gaot oetvinden...

waor kump dat van? Eene mot d'r wal de schold hebben, DEN hef 't edaone! Zo kennen wie de heksenverbrandingen in de Middeleeuwen. Vrouwen dee vaak alleene leafden in een huusken, völle kennis hadden van kruuden en wondermiddeltjes kreggen vake de schold. Ze leafden anders dan andere vrouwleu. Magische krachten werden d'r an too eschreeven, totdat 't misging en ze gedoemd waren zich te laoten weagen op de Heksenwaag of ze te water werden elauten, neet konden zwemmen en verdronken. Zeej wal ze dóggen neet, oew eigen schold.

Onschuldig ter dood gebrachte zielen, veurtiedig gestorven, eur leaven neet voltooid, komt eur recht halen op earde in de vorm van dwaallechtjes 's aovends te zeene op de Halse hei en op andere plaatsen.

De letste tied heb ik heel völle eleazen, talloos bunt de verhalen oaver speuke en andere griezels en iedere keare heb ik edach: Wat mot ik dee leu vanaovend noo vertellen? Misschien weet ze alles al?

En ik heb beslotten dichte bie miezelf te blieven en te vertellen wat ik zelf heb metemaakt of met miene familie of in mien wark. Een tiedlang heb ik ewarkt met voornamelijk Afrikaanse asielzoekers (Asylsuchende). Ik probeerde ze een betje Nederlands te learen, maor dat was heeel moeilijk. Umdat ik völn ervaring had met de earste beginselen van rekenen en taal an te brengen bie kleine kinder, kreg ik ne groep oet allerlei landen dee analfabeet waren. Waor moj in Godsnaam beginnen?? Analfabeet, nooit ne penne vaste ehad, spreakt soms een betje Engels of Frans, maor waren

soms ook vijanden van mekaar. Denk an de Hutsi's en de Tutsi's en zatten noo in EEN klasje! Ne ware penitentie um dat veur mekare te kriegen. Maor het waren mensen met leavenskracht; völle metemaakt en de drang um in Europa d'r wat van te maken...DAT was het paradijs dachten ze!

Ik zocht hulp bie het Coa en kreeg dat in de vorm van ne assistent: ne jonge Congolees, dee een paar inlandse talen sprak en good Engels en frans. Ik zei alles teggen hem en hee vertaalde dat net hoo 't oet kwam en veur wie het was! Op zekere dag hadden wi-j 't oaver tweedehandse spullen dee ze neudig hadden as ze een status kregen zoals een bedde, ne matrassen en nog mear. Jozef, zo heetten den jonge kek mie noo an met grote verbaasde en ok verschrikte ogen. Nea, zei hee, dat kan ik neet vertalen en dat zeg ik ok neet.

Waorumme neet, zei ik? Oh. Mama Ria, jij weet niet he wie op heeft geslapen?? Nee dat weet ik niet zei ik. Maar het is schoongemaakt en jullie hebben niet zoveel geld: Dat moet je gewoon maar kopen! Misschien wel man heb seks met ander meisje?? Dat kan niet: verkeerde geest is nu in bed. Dan doen we er een nieuwe MOLTON op sputterde ik tegen. Nea nea de geest kwam deur de molton hen en dat was geheel fout. Ik wist ff niks te zeggen: Had 't zo ok nog nooit bekeken. Met de kleren ging het ok zo. Mama Ria weet jij wie gedragen heeft?? Is die man gestorven? Eerlijkheidshalve mos ik wal zeggen dat ik het niet zeker wist maor dat andere mensen wal vake de klerenkast leug maakt veur ene den dood is. En opnieuw hetzelfde verhaal: Kan geest van dode man in jas zijn!! Maor ikke wear: als die gestoomd is dan? Tot 60 graden verhit? maakt niet uit. Moet nieuw zijn... En tegelieker tied

beseft ik good welke angsten er leefden in dizze mensen. Zee waren nog zoveul dichter bie de natuur dan wi-j! Zee hadden weet van medicijnmannen en amuletten en voodoo en het op afstand können oetsprekken van ne VLOEK! En dat dat warkt, speciaal veur degenen die daor bevattelijk veur bunt. En ik heurde wêr mien moeder zeggen dat ze met had motten helpen toen Opoe gestorven was. Het tijk van de strozak wodden bewaard, maor het olde stro worden verbrand en ni-j stro d'r in edaone. Mien moeder was van 1922.

Ne wonderlijke wereld en daor könt missionarissen en zendelingen ons nog völle mer oaver vertellen. Zee staptten binnen in de geesteswereld ven bijv. Nieuw Guinea, ne toendertied Nederlandse kolonie waor nog koppensnellers actief waren tot ongeveer 1920 . Het geloof dat ie de vijand pas n'kopje kleiner hadden e maakt, as ie zienen schedel onder een nieuw te bouwen hoes hadden begraven.

Daor völt zovölle te vertellen, dan zitte wi-j morgen nog hier maor veurnamer is oet te zeuken: Hoe kan ik mie wapenen teggen al dat gespookte en die geestesteswereld?

De leu vrogger wisten het wal: Het erf opruumen veur kasmissen. Dan kwam Derk neet en in Twente Huttenklaos ok neet. Achter thoes as dat kon ,ne eekenboon planten. Dan sloog 't met onweer in den eke en neet in het hoes. Vlier aanplanten vlak teggen het hoes nemt ne hoop narigheid weg. Of de plaatselijke timmerman maakte een mooi gevelteken met symbolen van geloof, hoop en liefde en dat timmeren ie dan hooge teggen 't hoes an. Dan kon de duuvel

zeen: Hier woont christelijke leu, hier hej niks te zeuken!!
Teggen de reumatiek helpt kastanjes in de naoszak met te dragen en as ie de geesten ECHT wilt imponeren moj bepaalde handelingen NAAKT doen. Dan zuut de duvel of 'n ander spook oewe geweldige spierballen en maakt dat ze weg komt!

En noo bunt de kearlshier echt in het veurdeel, zeker de zwaorbehaarde kearls. Met heure op de rugge en wolken borsthaor. Ie hebt toch wal eheurd van het sprekwoord: Daor gingen mie de heure recht van op 't ende staon. Noa dat gebeurt in combinatie met kippenvel (Gänsehaut) en daj oe veurstellen kunt hoo ie d'r dan oet zeet. As ne bosduuvel met wilde heure en ne groten board Zoiets as Poseidon den oet 't water kump met zienen dreetand. Zol ie dan neet schrikken??

Tuurlijk ie schrikt oe kapot!! En dat doot die geesten dan ok. En dan laot ze oe met rust. Maor wat doot wie dan?? En apart de vrouwleu?? Zee scheert zich alle haor af...ze nemt bie zichzelf alle macht weg...hoo dom kuj wean?? Vooral okselhaor hef ne extra macht. Laot 't greuien en wordt 't tevölle ...laot d'r dan ne borstel van maken. Heb ik ok edaone....Ik kon hier natuurlijk vanoavend neet mie oetkleden en miene oksels laoten zeen, maor kiek noo zeej ut/ Wat n krachtig wapen: Allemaole okselhaor.!! Bunt hier leu oet Varselder of Etten? En zee bunt bi-j 't Achterhoeks Buutkampioenschap ewes?? Dan zólt ze kunnen beamen: Daniël Schmitz oet s Heerenbarg was de winnaar en woarumme?? Regelmaotig deed hee zienen arme umhoge en alleman bewonderde zien okselhaar, 't was ne bos van soezen en waaien!

Ok heel krachtig is oorsmeer. Nooit d'r oet halen maar an laoten greuien. Doo gestand an het gezegde: Zal ik d'r oe eens ene ansmearen?? Hoo kuj dat noo doon zonder oorsmeer? En hej ne dikke blaore aan de lippe, ne echte koortsblaore?? Stip maor regelmatig an met oorsmeer en weg is de koortslippe. Dit is echt waar!! Oaver de ochtend-urine is ok van alles te vertellen, maor dan graag ne andere kear, alleene wil ik maor zeggen: O.L.Heer hef ons oeterust met allerlei hulpmiddelen alleen motte wie 't op de juuste waarde schatten. En zeker neet weghalen!

Adrenaline is ok zo'n wapen: ie maakt oew hellig, de adrenaline stijgt naor nummertje 200 en ie könt reuzen verslaon. Echt waar. Ik verzin het neet! 't Is gebeurd bie David en Goliath.

Jammer, miene tied zit d'r op. Gaerne had ik oe ok verteld van de groeven in de St. Plechelmusbasiliek in Oldenzaal; leu atten stukskes van de karke ten einde raod of van de Drususrots bie Bad Bentheim. Jammer, misschien ne andere keare aw wer geneuglijk bie mekare zit, net zoals vrogger um den haerd.

Vanmorgen kreg ik nog ne Weihnachtskarte met de wens für besihnliche Tage. Wat 'n mooi woord: Besinnlich, oaverdenk het oe nog ne maol waj hier vanaovend hebt eheurd en leaf braaf, eat gezond en verjaag de speuke in oew heufd. Dan zeew mekare wêr, dat geleuf ik zeker!! Völle heil en zeagen wens ik oe!!

Leevelde ,28-12-2023./ Ria Olijslager.

